

Brandweer pakt thema enthousiast op

Ontruimen moet je oefenen

Het laatste nummer van **VEILIGHEID** besteedde aandacht aan de Brandpreventieweek en aan de materialen en mogelijke activiteiten die ter beschikking zijn gesteld aan alle brandweerkorpsen. Doel was in de maand oktober het thema 'Ontruimen moet je oefenen' onder de aandacht te brengen en dan vooral gericht op doelgroepen waar zich veel niet of minder zelfredzame personen bevinden.

Ontruiming scholen Zuid-Holland Zuid.

Informatiestand Brandweer Barneveld.

Ontruimen is natuurlijk het hele jaar door een belangrijk aandachtspunt voor de brandweer. De korpsen waren enthousiast dat het thema nu breed onder de aandacht werd gebracht. De handleiding 'Ontruimen moet je oefenen' was kosteloos verkrijgbaar. Door het grote aantal nabestellingen was het NIBHV half oktober al door de hele voorraad heen.

VEILIGHEID interviewde een aantal korpsen om na te gaan wat zij met de verstrekte informatie hebben gedaan en hoe zij het thema in hun verzorgingsgebied onder de aandacht hebben gebracht.

Abcoude

De brandweer Abcoude heeft dankbaar gebruik gemaakt van de extra publiciteit over ontruimen. De Brandweer Abcoude heeft een samenwerkingsverband met de andere brandweerkorpsen en de milieudienst in de regio Utrecht West. De brandweerkorpsen voeren in elkaars gemeenten controles uit samen met de milieudienst. Zo dragen zij bij aan de lastenverlichting voor bedrijven. Bij de controles laten ze aan de hand van de handleiding 'Ontruimen moet je oefenen' zien hoe een ontruiming kan plaatsvinden. De ervaring is dat bedrijven

en organisaties wel zaken op papier hebben geregeld. Als de brandweer echter vraagt wat zij zouden doen als er op dat moment bijvoorbeeld brand uitbreekt, blijft het vaak angstig stil. De handleiding biedt dan concrete handvatten: ze maakt goed duidelijk hoe het kan en aan welke richtlijnen moet worden voldaan.

In Abcoude is ook een grote ontruimingsoefening gehouden bij een zorginstelling met veel niet-zelfredzame personen (onder andere mensen met een verstandelijke beperking). Doel van de oefening was mensen te laten ondervinden hoe een ontruiming verloopt. Ook is op speelse wijze een redding gedemonstreerd met een hoogwerker om mensen vertrouwd te maken met een inzet van een brandweer. Voor de brandweer zelf was het ook heel leerzaam om met deze doelgroep te oefenen.

Barneveld

De brandweer Barneveld heeft op een zaterdag een informatiestand bemand in het centrum van Barneveld. Brandweerlieden liepen in uniform rond, verwezen het publiek naar de stand en stelden het publiek drie vragen over de slow whoop, vluchtroute-

Een belangrijk aandachtspunt is de herkenbaarheid van het Hoofd BHV.

Ontruiming school Zuid-Holland Zuid.

Ontruimingen scholen Zuid-Holland Zuid.

aanduidingen en rookmelders. Als men alle vragen goed had, kreeg men gratis een sleutelhanger. Op de stand was informatie en demonstratiemateriaal aanwezig: blusmiddelen, rookmelders en de materialen uit het pakket van de Brandpreventieweken. De handleiding 'Ontruimen moet je oefenen' werd verstrekt aan bezoekers met gerichte vragen over ontruimen. Daarnaast is er nog een mailing met de handleiding verstuurd brochure naar bedrijven en instellingen.

Zuid-Holland Zuid

Regionale brandweer Zuid-Holland Zuid fungeert als kenniscentrum in het samenwerkingsverband van negentien gemeenten. De regionale brandweer heeft de gemeenten ondersteund bij de acties in de Brandpreventieweken door het opstellen van een plan van aanpak. Alle korpsen hebben meegedaan, ieder op zijn eigen wijze. Als doelgroep heeft men gekozen voor kinderdagverblijven en basisscholen, vanwege de 'kwetsbaarheid' van deze doelgroep. Zij zijn ten slotte afhankelijk van een goede en getrainde interne organisatie. Daarnaast is er een link met ontruimen thuis. Als kinderen weten wat ze moeten doen als het alarm afgaat op school en/of kinderdagverblijf (uitgezonderd uiteraard de baby's), kunnen zij dit gedrag thuis ook beter plaatsen. Het is belangrijk dat er ook thuis wordt geoefend in het ontruimen. Hierbij staan vragen centraal als: wie doet wat en waar spreken we af?

Op ruim zestig scholen en kinderdagverblijven is een ontruimingsoefening gehouden. De Beatrixschool uit Papendrecht haalde hiermee op 6 oktober zelfs het Jeugdjournaal. De brandweer heeft voorlichting gegeven aan leidsters van kinderdagverblijven en deelde daar ook de handleiding 'Ontruimen moet je oefenen' uit. De Brandpreventieweken zijn afgesloten met een 'Veiligheidscafé' bij Safety Center in Dordrecht waarvoor vierhonderd bedrijfshulpverleners zijn uitgenodigd. De regionale brandweer hield een presentie over 'Ontruimen moet je oefenen' en elke deelnemer ging naar huis met de handleiding.

Brandweer helpt basisscholen bij ontruimen

Op woensdagochtend 14 oktober zijn alle basisscholen in de regio Noord-Holland Noord ontruimd. Scholen konden zich aanmelden om mee te doen aan een ontruimingsoefening. Negen scholen hadden zich bij de brandweer aangemeld voor de oefening. Via een loting besloot brandweer Medemblik om tijdens de oefening bij OBS de Koet uit Midwoud aanwezig te zijn. Voor leerlingen een mooie gelegenheid om een echte brandweerwagen van dichtbij te inspecteren. De ontruiming liep voorspoedig, ruim 330 leerlingen werden naar een veilige plek gebracht. Onderdeel van de oefening was een zoekgeraakte leerling. Tijdens de oefening werd al snel duidelijk dat vanwege de rookontwikkeling een leerling vermist was. De brandweer die ondertussen ter plaatse was gekomen kreeg van het hoofd van de bedrijfshulpverlening de mogelijke locatie van de leerling door. Hierdoor was het voor de brandweer mogelijk om de leerling te lokaliseren en een snelle redding uit te voeren. Alle scholen die zich hadden aangemeld voor de oefening hebben kleurplaten ontvangen. Een onafhankelijke jury kiest de winnaar. De prijs is een rondleiding in de brandweerkazerne voor de hele klas.

Brandweer vraagt aandacht voor ontruimingscampagne

Tijdens de Nationale Brandpreventieweken neemt het brandweercluster Oost, Brandweer Enschede en Brandweer Haaksbergen, actief deel aan de ontruimingscampagne door onder andere ontruimingsoefeningen te houden, les te geven op scholen en rookmelders in woningen op te hangen. De aftrap vindt dit jaar plaats in Haaksbergen. Hier wordt door de brandweer een onaangename realistische ontruimingsoefening georganiseerd op een locatie waar veel mensen aanwezig zijn. De brandweer gaat les geven op een aantal basisscholen in Enschede en Haaksbergen. Ook wordt op deze scholen een ontruimingsspel gespeeld. Verder gaat de brandweer in Enschede de wijk in om bij woningen die geen rookmelder hebben er één gratis weg te geven. Om ontruimingsoefeningen realistisch plaats te laten vinden, organiseert de brandweer een aantal onaangename oefeningen bij organisaties in Enschede en Haaksbergen. Voor de organisaties een unieke kans om samen met de brandweer een keer extra te oefenen onder realistische omstandigheden.

GROOTSCHALIGE CALAMITEITENOEFENING IN WOONZORGCENTRUM

In Woonzorgcentrum De Hullen in Roden houden maandag 5 oktober alle hulpdiensten en de bedrijfshulpverleners een grote calamiteitenoefening. Er wordt een grote brand in scene gezet, waardoor een aantal bewoners van De Hullen moet worden geëvacueerd. Aan deze oefening doet een groot aantal partijen mee: de bedrijfshulpverleners van De Hullen, een aantal bewoners van De Hullen, Brandweer Noordenveld, Ambulancedienst, Politie, Hulpverleningsdienst Drenthe, GHOR (Grootschalige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen), Lotusmedewerkers en de gemeente Noordenveld. In het gemeentehuis komt het Gemeentelijk Beleidsteam onder leiding van de burgemeester bijeen en in het sportcentrum staan medewerkers klaar om mensen op te vangen. De BHV-organisatie van De Hullen heeft op papier alles prima in orde en de medewerkers zijn de afgelopen jaren goed getraind. Een woonzorgcentrum is een kwetsbare plaats, omdat veel bewoners zich niet goed kunnen redden als er brand uitbreekt. Daarom is het belangrijk om te testen of in de praktijk ook gehandeld wordt, zoals iedereen dat heeft geleerd.

Sluis

Het brandweerkorps Sluis heeft ervoor gekozen om een informatiepakket met de handleiding te sturen naar alle bedrijven die een brandmeldinstallatie hebben. De gedachte hierachter was dat bedrijven met een brandmeldinstallatie ook een slow whoop hebben én dus een goed ontruimingsplan moeten hebben. Verder hebben zij via de dagbladen kenbaar gemaakt dat bedrijven en instellingen contact kunnen opnemen met de brandweer over het ontruimingsplan.

De brandweer heeft een uniform ontruimingsplan gemaakt voor alle basisscholen. Met toestemming van de schoolbesturen is dit plan naar alle basisscholen gestuurd, zodat de aanpak bij elke school hetzelfde is. Een belangrijk aandachtspunt is daarbij de herkenbaarheid van het Hoofd BHV. Alle 22 scholen zijn het ontruimingsplan nu aan het invullen.

Op 7 oktober om 10.00 uur zijn alle gemeentehuizen in de veiligheidsregio Zeeland ontruimd. Onaangekondigd ging toen overal het ontruimingssignaal af. De brandweer heeft de ontruiming beoordeeld en tips voor verbetering gegeven.

Flevoland

De brandweer Flevoland heeft een mailing met de handleiding gestuurd naar kinderdagverblijven, ziekenhuizen en zorginstellingen, waarbij op het hart werd gedrukt om toch vooral te gaan oefenen! De brandweer adviseert jaarlijks te oefenen en vooral ook te registreren dat er geoefend is. De brandweer heeft aangeboden medewerking te verlenen aan bedrijven en instellingen die willen oefenen. Eind oktober is een aantal bedrijven bezocht en is er daadwerkelijk geoefend.

Hoofden BHV reageerden enthousiast op de handleiding: "Hier zitten we al lang op te wachten!" Een aantal bedrijven reageerde met de vraag: "Hoe vaak moeten we eigenlijk ontruimen?" Hieruit kan worden afgeleid dat zij eigenlijk nog niets deden aan ontruiming...

Alphen aan den Rijn

De brandweer Alphen aan den Rijn heeft naast Alphen ook Boskoop en Nieuwkoop in

het verzorgingsgebied. Zij hebben een mailing met handleiding gestuurd naar scholen, kinderdagverblijven en zorginstellingen. De brandweer heeft meegewerkt aan ontruimingsoefeningen in kinderdagverblijven, in een school, in een dagverblijf met mensen met een niet-aangeboren hersenafwijking en in een bank. De handleiding leverde positieve reacties op en bracht bedrijven en organisaties op ideeën. Voor bedrijfshulpverleners werd duidelijk dat er toch wel wat meer vast zit aan een ontruiming dan gedacht. De brandweer heeft de indruk dat scholen en kinderdagverblijven het goed op orde hebben. In het bedrijfsleven zijn meer verschillen. Sommige bedrijven hebben het prima op orde, bij andere bedrijven is nog wel het een en ander te verbeteren.

Brabant-Noord

In Brabant-Noord zijn op 7 oktober zeventien van de 21 gemeentehuizen tegelijk ontruimd. Ook het provinciehuis in Den Bosch deed mee, met als resultaat dat er zestienhonderd personeelsleden buiten stonden. De brandweer verzorgde workshops voor directies van scholen en zorginstellingen, waarvoor veel belangstelling was. Een belangrijk aandachtspunt in de workshops was de bewustwording van wat er nu daadwerkelijk moet gebeuren bij een ontruiming. Ook werd duidelijk gemaakt wat de brandweer van de organisatie nodig heeft om goede inzet te kunnen doen. Deelnemers van de workshops ontvingen de handleiding 'Ontruimen moet je oefenen'.

Venray en Meerlo-Wanssum

De gemeente Venray is een echte 'zorggemeente'. Er is een groot psychiatrisch centrum met diverse nevenvestigingen, een verslavingskliniek, een Tbs-kliniek, woonvormen voor mensen met een lichamelijke en/of psychische beperking, bejaardenhuizen en verzorgingstehuizen. De brandweer promoot al jarenlang de noodzaak van een goede bedrijfshulpverleningsorganisatie. Voor verschillende woonvormen binnen de zorginstelling verlenen zij in de bouwvergunningfase alléén goedkeuring, als er een adequate bedrijfshulpverleningsorganisatie is die binnen twee minuten na melding ter

Ontruiming gemeentehuis Sluis.

plaats kan zijn bij het incident. Via een ontruimingsoefening wordt bekeken hoe een en ander verloopt en op welke punten eventueel bijstelling nodig is.

De brandweer Venray was erg blij met het thema van dit jaar en ook met de handleiding 'Ontruimen moet je oefenen'. Zij stuiten vaak op onbegrip vanuit organisaties. Ze worden ook door bestaande BHV-organisaties te hulp geroepen, als het gaat om het creëren van draagvlak bij directies. De handleiding kan daarbij zeker een functie vervullen.

Verder is er een mailing verzonden aan zorginstellingen, scholen, kinderdagverblijven, horeca waar grote aantallen mensen in grote complexen samen zijn en aan grote winkels. Als vervolg op de mailing wordt een belronde gehouden. Bij de jaarlijkse controle zal ook worden geïnformeerd wat organisaties met de handleiding hebben gedaan.

Gooi- en Vechtstreek

Ook de brandweer Gooi- en Vechtstreek heeft een mailing gedaan met de handleiding naar alle doelgroepen die dit jaar onder het thema vielen. Daarnaast is aan alle brandweerposten in de regio gevraagd om binnen de periode van 1 tot 20 oktober een ontruiming te plannen. Daar waar onvoldoende personele capaciteit was voor de voorbereiding en uitvoering werd ondersteuning geboden vanuit de andere brandweerposten. Op die manier werd er binnen de regio veel informatie uitgewisseld en kon kennis breed worden ingezet.

Uit de evaluaties van de ontruimingsoefeningen blijkt dat er op de dag weinig problemen zijn met het kunnen initiëren van een ontruiming. Er is dan voldoende personeel aanwezig. Wel maakt de brandweer zich bezorgd over het ontruimen in de avonden en de nachtelijke uren. Gedurende die perioden is er maar een minimale bezetting in het gebouw aanwezig, in sommige gevallen zelfs maar één persoon.

Verder blijkt dat ontruimingsplannen in sommige gevallen niet meer actueel, incompleet of niet eenvoudig hanteerbaar zijn. Een belangrijke oorzaak is terug te leiden naar het grote verloop onder het personeel.

Sommige instellingen verplichten het personeel dat 's nachts werkt ook om bedrijfshulpverlener te zijn; in weer andere instellingen is dat, mede door het grote verloop, losgelaten.

Zorginstellingen die in oudere gebouwen zijn gehuisvest, hebben wel eens te maken met verouderde brandveiligheidsvoorzieningen. De gebouwen zijn dan niet meer volledig berekend op de aanwezige risico's. Op dit terrein valt dan ook nog winst te behalen. De meeste zorginstellingen doen hun best, maar vanwege financiële en personele tekorten zijn zij op sommige momenten onvoldoende voorbereid op een ontruiming. Zo kan het voorkomen dat er 's nachts maar één hulpverlener op de vijftig bewoners aanwezig is. Een goede en efficiënte ontruiming is dan onmogelijk om uit te voeren. Bovendien is die persoon ook nog belast is

bij de meeste instellingen een coördinerend bedrijfshulpverlener is aangesteld. De basis voor de praktische uitvoering van een ontruiming is daarmee gelegd.

Door de aandacht voor het ontruimen en de gehouden oefeningen staat het ontruimen weer even op het prioriteitenlijstje van de zorginstellingen. Mogelijk zouden goede voorschriften er aan kunnen bijdragen om ook het zorgniveau, en dan vooral 's nachts, te verbeteren.

Evaluatie

Uit de interviews, maar ook uit overige persberichten, blijkt dat het thema ontruimen niemand kan zijn ontgaan in de maand oktober. Nu maar hopen dat iedereen genoeg is wakker geschud om alert te blijven en ontruimen op de agenda te houden. (JdH)

Als er 's nachts één hulpverlener op de vijftig bewoners aanwezig is, kan er niet veilig en efficiënt worden ontruimd

met het verlenen van zorg aan de cliënten. Bij de ontruimingsoefeningen bleek iedereen mee te helpen, tot de kok en kapper aan toe. Dit maakt een goede coördinatie van vitaal belang. Het is goed te zien dat

Ensceneringen in verzorgingstehuis Gooi- en Vechtstreek.